

УДК 811.112.2'42[398.21]

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.11.2019.175439>

КОЛІРНА ПАЛІТРА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ НІМЕЦЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ

Швець Т. А.

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

У статті відображено результати дослідження, присвяченого виявленню колірної лексики, що бере участь у створенні мовної картини світу німецьких народних казок. Установлено, що лексичні одиниці на позначення кольору відіграють важливу роль у процесі вербалізації результатів сприйняття навколишньої реальності представниками людської спільноти, оскільки відображають національні особливості мовленнєво-мисленнєвої діяльності індивіда, втілюють народні ідеали, уявлення та вірування, а їх вивчення уможливорює виявлення типових рис сприйняття реалій світу певним етносом.

Проаналізовано німецькі народні казки, що належать до казок про тварин, чарівних та побутових. Простежено, що колірна палітра мовної картини світу кожної із цих груп казок є своєрідною за рахунок використання колірної лексики на позначення як хроматичних, так і ахроматичних кольорів.

З'ясовано, що найбільш мальовничою та розмаїтою є колірна палітра мовної картини світу чарівних німецьких народних казок. До її об'єктивації залучено кольороназви на позначення ахроматичних та хроматичних кольорів. Результати дослідження засвідчили переважне використання кольоропозначень, що називають хроматичні кольори, серед яких найчастотнішими є лексеми **gold**, **rot** та **weiß**. На противагу цьому специфіка колірної палітри мовної картини світу німецьких народних казок про тварин полягає в її репрезентації здебільшого за допомогою колоронімів на позначення ахроматичних кольорів, зокрема **weiß**, **dunkelgrau** і **schwarz**, які слугують для висміювання вад людей та відображають протистояння сил добра і зла. Колірна палітра мовної картини світу побутових німецьких народних казок є менш чарівною і привабливою, а кількість лексем на позначення кольору – меншою. Зазвичай оповідачі побутових німецьких народних казок використовують колороніми **rot**, **weiß** і **schwarz** з метою вказівки на колір предметів побуту, одягу та дійсності, яка оточує героїв цих казок.

Ключові слова: колірна палітра, колірна лексика, хроматичні кольори, ахроматичні кольори, світобачення, картина світу, мовна картина світу, німецькі народні казки.

Shvets T. A. Colour Palette of Linguistic World-image in German Folk Fairy Tales. The paper shows the results of the study dedicated to discovering the colour vocabulary involved in the creation of linguistic world-image in German folk fairy tales. The author found out that the vocabulary denoting colours plays an important part in the process of verbalizing the results of reality perception by human society representatives. These words reflect the national peculiarities of an individual's speech and mental activities; they embody national ideals, concepts and beliefs. The research on this vocabulary makes it possible to identify typical traits of particular nation's reality perception.

Several types of German folk fairy tales were analyzed; they are animal fairy tales, magic and domestic fairy tales. The received results proved that the colour palette of linguistic world-image in every fairy tale group is original thanks to the use of colour vocabulary denoting chromatic as well as achromatic colours.

The special nature of the colour palette of linguistic world-image in German folk fairy tales about animals consists in its representation primarily with the help of achromatic colour names (weiß, dunkelgrau and schwarz), which criticize human faults and reflect the opposition between good and evil forces.

Magic German folk fairy tales have the most beautiful and diverse colour palette of linguistic world-image. In these tales we can find both chromatic and achromatic colours representing world-image. The results of this study demonstrate that the most frequently used lexemes, which denote chromatic colours, are gold, rot and weiß.

The colour palette of linguistic world-image in domestic German folk fairy tales is less magical and appealing and there are less colour lexemes there. Usually the narrators of domestic German folk fairy tales use such colour names as rot, weiß and schwarz to describe everyday objects, the characters' clothes and other details of their lives.

Key words: colour palette, colour vocabulary, chromatic colours, achromatic colours, worldview, world-image, linguistic world-image, German folk fairy tales.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Навколишня реальність постає перед людиною крізь призму мови, засобами якої вона відображає результати свого світобачення. Природа наділила людину винайковою здатністю осягати об'єктивну реальність у кольорі, що є важливою частиною інформації людини про довкілля, а також значущим компо-

нентом мовної картини світу – специфічної для кожного народу.

Зосередження уваги на особливостях використання представниками різних народів колірної лексики у процесі вербалізації результатів світосприйняття продовжує перебувати в центрі уваги дослідників з огляду на перехід мовознавчих досліджень у площину когнітивної лінгвістики,

основне завдання якої полягає у виявленні типових рис перцепції реалій світу певним народом через аналіз окремих семантичних груп слів, у яких приховано його етнонаціональну специфіку та культурний досвід.

Вивчення лексем на позначення кольору, що є лінгвістичною універсалією, дає можливість не лише виявити символічні та загальнолюдські цінності, але й простежити процес категоризації дійсності в межах окремої етнічної групи або народу.

Актуальність теми статті зумовлено необхідністю встановлення своєрідності відображення мовної картини світу німецького народу лексичними одиницями на позначення кольору, виявленими в народних німецьких казках, які досі не вивчали в такому аспекті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний етап розвитку мовознавства відзначається тенденцією до вивчення лексичних одиниць на позначення кольору в їх взаємозв'язку зі специфікою світосприйняття дійсності окремим етносом та виявлення їх ролі у конструюванні мовної картини світу відповідної лінгвокультурної спільноти. З урахуванням цього лексику на позначення кольору досліджують із позицій: історії її виникнення та розвитку (Т. Б. Козак [6], М. І. Чикало [13]), структурно-семантичного підходу (О. О. Маленко [7]), лінгвокультурології (І. М. Бабій [1], С. І. Григорук [3], А. Є. Іншаков [4]), перекладознавства (І. В. Ковальська [5], О. В. Науменко [8]), когнітивної лінгвістики (Л. О. Голуб [2], О. Д. Огуй [9], Т. В. Пастушенко [10]) та в інших аспектах.

З метою позначення назв кольорів представники сучасного мовознавства послуговуються термінами: *колоронім, кольороназва, кольоропозначення, назва кольору, кольоронайменування, колірна лексика та кольоратив*. Усі ці терміни використовуються як синоніми на позначення певних лексем і словосполучень, за допомогою яких виражається значення кольорів та їх відтінків.

У межах нашої розвідки для позначення лексем, які експлікують семантику кольорів чи їхніх відтінків, ми головню використовуватимемо термін *колірна лексика* завдяки його місткості, стислості та прозорості. Іншими найменуваннями послуговуватимемося як його синонімами.

Формулювання мети і завдань статті. Метою статті є встановлення своєрідності репрезентації мовної картини світу німецьких народних казок колірною лексикою. **Завдання** пропонованої розвідки полягає у виокремленні лексичних одиниць на позначення кольору та їхньому аналізі як репрезентантів мовної картини світу німецької народної казки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мова є засобом відображення не лише реального світу, що оточує людину, а й суспільної свідомості народу, її носія, рис його національного характеру, способу життя, традицій, звичаїв та світогляду. Як вже зазначалося, людина сприймає навколишню дійсність у кольорі, який розглядають як один із засобів осмислення об'єктивної реальності та позначення найважливіших явищ природи і найцінніших рис

людини. Перцепція довкілля в колірній гамі забезпечує його пізнання чуттєво-образним способом, що, таким чином, сприяє переходу від невербального (чуттєво-образного) мислення до вербального.

Взаємодія мови та культури уможливила участь мови у формуванні «картини світу», яка відображає результати сприйняття людиною навколишньої дійсності, об'єктивовані мовними засобами. Носії кожної мови по-своєму сприймають світ, тобто кожна мова відображає свою особливу картину світу. Картина світу є сукупністю цілісних і систематизованих уявлень, знань та думок людської спільноти або окремої людини про світ та його будову, а також про пізнавальні і творчі можливості, смисл життя та місце людини у світі, які ґрунтуються на її світовідчутті, світосприйнятті, світорозумінні та світогляді [14, 9].

Одночасно із «картиною світу» існує «мовна картина світу», що є суб'єктивним образом об'єктивної реальності, оскільки можна людина відтворює світ неповторно. Тобто мовна картина світу – це комплекс мовних засобів, у яких відображені особливості етнічного сприйняття світу, сукупність уявлень народу про дійсність, зафіксовані одиницями мови на певному етапі розвитку народу [11, 5].

Поняття «мовна картина світу» ґрунтується на вивченні уявлень людини про світ, оскільки сприйнята особистістю об'єктивна реальність знаходить своє відображення саме в «мовній картині світу», індивідуальній для кожного частині реальності, відкритій представнику окремої етнічної спільноти чи всьому етносу загалом на одному з етапів його практичної взаємодії зі світом, зафіксованої засобами певної мови.

Основою мовної картини світу є його відносно сталий образ, що ґрунтується на цінностях, пріоритетах та специфічних соціальних стереотипах певної нації й орієнтує її представників у навколишньому середовищі. У створенні мовної картини світу беруть участь переважно номінативні засоби мови: лексеми, стійкі сполуки слів, фразеологізми, що фіксують членування та класифікацію об'єктів довкілля.

Вагомим елементом мовної картини світу є колірна лексика, адже зорова інформація переважає в перцепції дійсності індивідом. Сприйняття кольору залежить від його спектру та психологічного стану індивіда. З огляду на це розрізняють спектральні, або хроматичні, кольори, тобто ті, що представлені спектром сонячного світла (наприклад, *rot* (червоний) або *braun* (коричневий)), а також ахроматичні кольори – *weiß* (білий), *grau* (сірий), *schwarz* (чорний). Втілюючи результати світосприйняття в мовній формі, мовець використовує структури, що найбільшою мірою відповідають його задуму та передають кольорову гаму навколишньої реальності.

Виявлення специфіки відображення колірної палітри мовної картини світу саме в німецьких народних казках зумовлене їх належністю до найдавніших витворів усної колективної творчості, якими засвідчено архаїчні ментальні установки народу, спосіб мислення населення, яке мешкало на території країни раніше, його ставлення до життя та визначні риси його характеру. Звернення оповідачів

німецьких народних казок до лексичних одиниць на позначення певних кольорів віддзеркалює національні особливості мовленнєво-мисленнєвої діяльності німецького народу, його культурні надбання, вірування та цінності.

Матеріалом для розвідки слугували німецькі народні казки в обробці братів Грیمм. У контексті заявленої теми на основі традиційної класифікації народних казок для дослідження відібрано три групи німецьких народних казок: казки про тварин, чарівні та побутові. Критеріями розподілу німецьких народних казок на такі три групи слугували: незвичайність зображуваних подій, наявність у змісті свідомого вимислу, умовність зображуваних подій та героїв, використання традиційних художніх засобів для зображення описуваних подій та дійових осіб. Цей поділ є досить умовним, оскільки деякі з німецьких народних казок про тварин («Der Wolf und die sieben Geißlein») можна було б віднести до чарівних казок, так само як і деякі чарівні казки – до побутових («Die zwölf Brüder») або казок про тварин («Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich»).

Для виявлення використання колірної лексики оповідачами німецьких народних казок для тварин обрано найвідоміші німецькі народні казки «Katze und Maus in Gesellschaft», «Der Wolf und die sieben Geißlein» та «Der Wolf und der Fuchs». Установлено, що оповідачі цієї групи німецьких народних казок найчастіше послуговуються колоронімами *rot* (червоний), *weiß* (білий) і *schwarz* (чорний), що використовуються як у своєму прямому, так і у переносному значенні з метою вказівки на:

– колір шерсті тварин: *Sie hat ein Söhnchen zur Welt gebracht, weiß mit braunen Flecken ...* (1, 173); *Das Kind ist ganz schwarz* (1, 174);

– лихі наміри дійових осіб казок: *Der Bösewicht verstellt sich oft, aber an seiner rauhen Stimme und an seinen schwarzen Füßen werdet ihr ihn gleich erkennen* (1, 293); *Und als ihm der Bäcker die Pfote bestrichen hatte, so lief er zum Müller und sprach: «Streu mir weißes Mehl auf meine Pfote»* (1, 293).

За результатами дослідження виявлено, що кольоропозначення *weiß* і *schwarz*, найдавніші за своїм походженням, мають найчастотніше використання у німецьких народних казках про тварин (див. табл. 1). Колоронім *weiß* асоціюється у представників німецькомовної спільноти зі спокійним станом душі, несе в собі мотив чистоти та цнотливості, що надає йому позитивного відтінку.

Семантика колороніма *schwarz* визначається його здатністю поглинати енергію людини і робити несприйнятливим її зір, що є негативним та загрожує небезпекою. У німецьких народних казках чорний колір як символ зла протистоїть білому – кольору добра. Окрім того, чорний символізує гординю, заздрість та злість героїв німецьких народних казок.

Кольороназва *rot*, що використовується в німецькій народній казці про тварин «Der Wolf und der Fuchs», слугує для позначення масті героїні цієї казки – лисиці:

Es trug sich zu, daß sie beide durch den Wald gingen, da sprach der Wolf: «Rotfuchs, schaff mir was zu fressen, oder ich fresse dich selber auf» (1, 322).

Отже, кольоропозначення *rot*, *weiß* і *schwarz* репрезентують не лише специфічну колірну палітру мовної картини світу німецьких народних казок про тварин, а й відображають ставлення представників німецької лінгвокультури до хитрих та підступних осіб.

Найбільшу частину казкового епосу німецького народу становлять **чарівні казки**, з урахуванням чого матеріалом цієї розвідки слугували чарівні німецькі народні казки «Der goldene Vogel», «Der treue Johannes», «Brüderchen und Schwesterchen», «Marienkind», «Aschenputtel», «Der Bärenhäuter», «Das blaue Licht», «Die Goldene Gans», «Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich», «Hänsel und Gretel», «Märchen von einem, der auszog, das Fürchten zu lernen», «Schneewittchen». Їх об'єднано у дві групи:

– казки, у яких вживаються лише кольороназви на позначення хроматичних кольорів: «Der goldene Vogel», «Der treue Johannes», «Brüderchen und Schwesterchen», «Marienkind»;

– казки, у яких колороніми називають як хроматичні, так і ахроматичні кольори: «Aschenputtel», «Der Bärenhäuter», «Das blaue Licht», «Die Goldene Gans», «Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich», «Hänsel und Gretel», «Märchen von einem, der auszog, das Fürchten zu lernen», «Schneewittchen».

Як бачимо, кількість чарівних німецьких народних казок, у яких використані лише колороніми на позначення хроматичних кольорів, є меншою.

Опрацювання текстів чарівних німецьких народних казок дало змогу виявити, що колірну палітру мовної картини світу цієї групи казок репрезентовано переважно лексемами *gold* (86 разів), *rot* (12 вживань), *grün* (8 звернень), *grau* (12 випадків використання), *weiß* (26 разів), *schwarz* (15 використань) (див. табл. 1).

У текстах чарівних німецьких народних казок кольоропозначення *gold* (золотий) уживається з метою називання кольору:

– металу *Gold* (золото), з якого виготовлено предмети побуту: *Das ist die Königstochter von goldenen Dache* (1, 300);

– сукупності предметів, витворених із цього металу: *Der König aber zeigte ihr drinnen das goldene Geschirr, jedes einzeln, die Schüsseln, Becher, Näpfe, die Vögel, das Gewild und die wunderbaren Tiere* (1, 302);

– предметів, що вказують на рівень статків героїв казок: *Wenn sie zusammen ins Schloß kommen, so liegt dort ein gemachtes Brauthemd in einer Schüssel und sieht aus, als wär's von Gold und Silber gewebt ...* (1, 303);

– волосся героїні казки: *Als er endlich hindurchgedrungen war; sah er unter dem Baum ein wunderschönes Mädchen sitzen, das saß da und war von seinem goldenen Haar bis zu den Fußzehen bedeckt* (2).

У німецькій лінгвокультурі кольороназва *gold* характеризується позитивною символікою та є кольором німецької держави. Німці вважають, що цей колоронім втілює тілесну красу, багатство та щедрість, а також сприяє розвитку мистецтва і творчості. Завдяки зверненню до лексеми *gold* колірні палітра мовної картини світу чарівних

німецьких народних казок вирізняється яскравими барвами та створює позитивний настрій у слухача.

Для колірної палітри мовної картини світу чарівних німецьких народних казок характерне також використання лексеми *grün* (зелений). У німецькомовній традиції цей колоронім має переважно позитивне значення та передає колір природних ресурсів, родючості, життєвої сили. У переносному значенні лексема *grün* слугує для вказівки на відчуття надії та безпеки:

Auf einmal hörte er ein Brausen, und plötzlich stand ein unbekannter Mann vor ihm, der einen grünen Rock trug, recht stattlich aussah, aber einen garstigen Pferdefuß hatte (1, 93).

З іншого боку, їй властиві негативні асоціації, пов'язані з нечистою силою та наслідками її діяльності:

Der Teufel zog den grünen Rock aus, reichte ihm dem Soldaten hin und sagte: «Wenn du den Rock an deinem Leibe hast und in die Tasche greifst, so wirst du die Hand immer voll Geld haben» (1, 94).

Результати проведеного дослідження дають підстави для ствердження, що в чарівних німецьких народних казках кольороназву *grün* оповідачі вживають як у прямому, так і переносному значеннях, надаючи мовній картині світу цієї групи казок специфічного забарвлення.

Подібне вживання характерне і для кольороназви *grau* (сірий). У текстах чарівних німецьких народних казок цей колоронім позначає колір тканини, з якої виготовлений одяг героїв казок:

Sie nahmen ihm seine schönen Kleider weg, zogen ihm einen grauen alten Kittel an und gaben ihm hölzerne Schuhe (1, 331).

У цьому фрагменті окрім вказівки на колір одягу, кольороназва *grau* слугує на позначення безраднісного, сповненого турбот та відчаю сирітського життя.

Оповідачі чарівних німецьких народних казок також послуговуються цією лексемою з метою називання кольору волосся осіб літнього віку, ставлення до яких повинне бути поважливим:

Als er in den Wald kam, begegnete ihm ein altes graues Männlein, das bot ihm einen guten Tag und sprach (1, 254).

Як очевидно з поданого речення, колоронім *grau* виразноє поважний вік, мудрість та об'єктивність героя казки.

У створенні колірної палітри мовної картини світу чарівних німецьких народних казок беруть участь колороніми *weiß* (білий) та *schwarz* (чорний), що використовуються оповідачами переважно у своєму прямому значенні. Кольороназва *weiß* позначає колір снігу, обличчя дійових осіб тощо:

Als der Winter kam, deckte der Schnee ein weißes Tüchlein auf das Grab, und als die Sonne im Frühjahr es wieder herabgezogen hatte, nahm sich der Mann eine andere Frau (1, 331).

Щодо кольоропозначення *schwarz*, то воно має негативну конотацію і слугує на позначення жорстокості та інших негативних рис характеру героїв казок:

Die Frau hatte zwei Töchter mit ins Haus gebracht, die schön und weiß von Angesicht waren, aber garstig und schwarz von Herzen (1, 331).

Одночасне вживання в цьому реченні колоронімів *weiß* і *schwarz* протиставляє красиву зовнішність жорстокості та безсердечності дочок мачухи.

Колірна палітра світу чарівних німецьких народних казок створюється також шляхом звернення оповідачів до кольороназви *rot* (червоний), що у своєму прямому значенні є символом хорошого фізичного стану дійових осіб:

Frühmorgens, ehe die Kinder erwacht waren, stand sie schon auf, und als sie beide so lieblich ruhen sah, mit den vollen roten Backen, so murmelte sie vor sich hin: «Das wird ein guter Bissen werden» (1, 283).

Окрім випадків вживання колороніма *rot* у прямому значенні, виявлено приклади його використання у непрямому значенні як засобу попередження героїв казок про небезпеку, що очікувала на них:

Außerlich sah er schön aus, weiß mit roten Backen, dass jeder, der ihn erblickte, Lust danach bekam, aber wer ein Stückchen davon aß, der musste sterben (1, 343).

Отже, у німецькомовній традиції колоронім *rot* характеризується частково полярними значеннями: з одного боку, червоний є символом життя, енергії, повноти вияву почуттів, а з іншого – саме з червоним кольором асоціюється ненависть, біль, пролиття крові.

Специфікою колірної палітри мовної картини світу чарівних німецьких народних казок є звернення оповідачів у процесі її репрезентації як до колоронімів на позначення ахроматичних, так і хроматичних кольорів. Завдяки наявності цих колоронімів мовна картина світу чарівних німецьких народних казок відображає своєрідність світобачення носіїв німецької мови.

З урахуванням напрацювань В. Я. Проппа до групи побутових німецьких народних казок віднесено казки, зміст яких має тісний зв'язок із зображуваною реальністю [12, 283–284]. Відповідно для дослідження обрано німецькі народні казки «Bruder Lustig», «Der Arme und der Reiche», «Die kluge Bauerntochter».

Світ побутових німецьких народних казок є менш яскравим та барвистим, оскільки їх специфікою є змалювання реальних подій, сімейних стосунків, суспільних відносин та повсякденного життя людей, для репрезентації яких рідше потрібно звертатися до яскравих барв. Проведене дослідження встановило, що колірну палітру мовної картини світу проаналізованих казок в основному представлено кольороназвами *weiß* та *schwarz*, що позначають колір предметів, які оточують людину, та волосся принцеси:

Wenn's weiter nichts ist», sagte der erste, «es wird schwarz und weiß sein wie Tuch, das man Kümmel und Salz nennt (1, 296).

Помічено також один випадок звернення до колороніма *rot* як засобу вираження захоплення красою зведеного будинку:

Er legte sich ans Fenster und sah gegenüber ein neues, reinliches Haus mit roten Ziegeln, wo sonst eine alte Hütte gestanden hatte (1, 244).

У процесі дослідження встановлено, що колірна палітра мовної картини світу кожної з названих груп казок складається з різної кількості лексем на позначення кольору (див. табл. 1).

Таблиця 1

Кількісно-якісна кореляція використання колірної лексики у німецьких народних казках

Назва казки	Колоронім								
	blau	gold / gelb	grün	rot	braun	grau / dunkelgrau	schwarz	weiß	
Казки про тварин									
Katze und Maus in Gesellschaft					1	-/1	1	4	
Der Wolf und die sieben Geißlein							3	3	
Der Wolf und der Fuchs				3					
<i>Разом у казках про тварин</i>	-	-	-	3	1	-/1	4	7	
Чарівні казки									
Brüderchen und Schwesterchen		3/-		1					
Der goldene Vogel		34/-							
Der treue Johannes		19/-							
Marienkind		5/-	1						
Aschenputtel		5/-	1			3/-	1	7	
Das blaue Licht	11						4		
Der Bärenhäuter	5		5				2	1	
Die Goldene Gans		6/-				9/-			
Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich		10/-						2	
Hänsel und Gretel				2				4	
Märchen von einem, der auszog, das Fürchten zu lernen		2/-					2	3	
Schneewittchen		2/1	1	9			6	9	
<i>Разом у чарівних казках</i>	16	86/1	8	12	-	12/-	15	26	
Побутові казки									
Bruder Lustig							1	1	
Der Arme und der Reiche				1					
Die kluge Bauerntochter									
<i>Разом у побутових казках</i>	-	-	-	1	-	-	1	1	
Усього	16	86/1	8	17	1	12/1	21	35	

Як видно з таблиці 1, колірну палітру мовної картини світу німецьких народних казок про тварин представлено переважно кольороназвами на позначення ахроматичних кольорів, серед яких *weiß* (7 випадків вживання) та *schwarz* (4 випадки звернення). Хроматичні кольори репрезентовані колоронімами *braun* (1 вживання) та *rot* (3 випадки використання), звернення до яких надає колірній палітрі мовної картини світу цього виду казок більшої мальовничості.

Серед чарівних німецьких народних казок виявлено такі, колірну палітру мовної картини світу яких формують кольоративи, що називають лише хроматичні кольори (казки «Der goldene Vogel», «Der treue Johannes», «Brüderchen und Schwesterchen», «Marienkind»). У цих чарівних німецьких народних казках оповідачі послуговуються лексичними одиницями *gold*, *rot* та *grün*, що втілюють прагнення німецького народу до світла, примноження добробуту, а також його надії на отримання свободи.

Більш чисельну групу утворюють чарівні німецькі народні казки, колірна палітра мовної картини

світу яких вербалізована лексемами на позначення як хроматичних, так і ахроматичних кольорів (казки «Aschenputtel», «Der Bärenhäuter», «Das blaue Licht», «Die Goldene Gans», «Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich», «Hänsel und Gretel», «Märchen von einem, der auszog, das Fürchten zu lernen», «Schneewittchen»).

Специфікою колірної палітри мовної картини світу цієї групи чарівних німецьких народних казок є переважання лексичних одиниць на позначення хроматичних кольорів, серед яких *gold* (86 використань), *blau* (16 випадків звернення), *grün* (8 випадків використання) та *rot* (12 вживань), звернення до яких створює барвисту, багато оздоблену мовну картину світу. Як бачимо, оповідачі чарівних німецьких народних казок особливо часто вдаються до лексем на позначення яскравих кольорів, розмаїтий світ яких здатний не лише глибоко проникнути в душу слухачів, а й сформувати відповідне ставлення до довкілля, людських вчинків, викликати бажання наслідувати позитивні риси героїв та протистояти лихим діям.

Колірна палітра мовної картини світу **побутових** німецьких народних **казок** менш барвиста, оскільки кількість лексем, використаних на позначення кольору, незначна. У її репрезентації беруть участь лексичні одиниці, що називають хроматичні та ахроматичні кольори. У текстах проаналізованих німецьких народних побутових казок виявлено лише по одному випадку звернень до колоронімів *weiß*, *schwarz* та *rot*.

Більшість колороназв, використаних оповідачами німецьких народних казок, мають позитивну конотацію: *weiß* – символ краси, чистоти, цнотливості та ніжності, а також добротності, миру і спокою; *gold* втілює тілесну красу, багатство та щедрість; *blau* позначає колір води або неба, а також є виразником почуттів суму, довір'я, вірності та небесної добротності; *rot* у німецькій лінгвокультурі, з одного боку, є символом здоров'я, любові та пристрасті, з іншого – агресії та небезпеки; *grau* символізує повсякденність і безпросвітність життя бідних та повагу до осіб літнього віку; *grün* відображає надію людини на краще життя та любов до природи. Колороназва *schwarz* має негативну конотацію, символізує гординю, заздрість і злість.

Як бачимо, колірна палітра німецьких народних казок представлена переважно колороназвами з позитивною символікою, що сприяють створенню розмаїтої мовної картини світу німецької народної казки. У її вербалізації вагому роль відіграють лексеми на позначення хроматичних та ахроматичних кольорів, які відображають специфіку світосприйняття німецького народу. Звернення до лексичних одиниць, що називають кольори, сприяє не лише майстерному змалюванню природи, рис зовнішності, характеру дійових осіб німецьких народних казок та предметів, що їх оточують, а й прославляє розум,

працьовитість та доброту героїв, їхню наполегливість у досягненні мети, уміння протистояти лихим обставинам, боротися за свою волю, кохання і щастя.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Сприйняття навколишньої реальності в кольорі є невід'ємним елементом людського буття. Вербалізація результатів світосприйняття відбувається за допомогою різних пластів лексики, важливу роль серед яких відведено колірній лексиці як засобу відображення національних особливостей концептуалізації дійсності.

З огляду на те, що колір відображає специфіку світосприйняття та світобачення народу, різні мови мають власні колірні палітри: процес сприйняття кольору відбувається крізь призму національно-культурних та індивідуальних особливостей етносу, викликаючи в носіїв мови певні асоціації. Ігнорування усіх асоціативних рядів конкретної назви кольору представниками інших народів позбавляє їх можливості зрозуміти деякі культурні явища, типові для носіїв певної мови.

Колірна лексика як віддзеркалення мовної картини світу німецької народної казки набула у процесі розвитку німецької мови глибинної символічної семантики, яка детермінує сприйняття носіями мови навколишньої реальності. Визначальними колороназвами, що формують мовну картину світу народних німецьких казок, є *gold*, *weiß*, *schwarz*, *blau*, *rot* та *grün*, які використовуються як в основному, так і переносному значеннях.

Колірна палітра мовної картини світу німецької народної казки може бути не лише об'єктом лінгвістичних студій. Перспективним є її вивчення в міждисциплінарному аспекті з метою глибшого розуміння співвідношення між дійсністю, свідомістю та мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Семантика, структура та стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук – спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. М. Бабій. – Київ, 1997. – 21 с.
2. Голубь Л. А. Сквозные мотивы языковой картины мира (на примере лексико-семантического поля «ЦВЕТ» в английском и русском языках) : автореф. дисс. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Л. А. Голубь. – Москва, 2006. – 24 с.
3. Григорук С. І. Колористична лексика в поезії Г. Р. Державіна (у контексті поетичного мовлення епохи) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.02 «Російська мова» / С. І. Григорук. – Київ, 1998. – 18 с.
4. Іншаков А. Є. Основні засади дослідження колірної лексики в мовознавстві / А. Є. Іншаков // Філологічні студії. – 2013. – № 9. – С. 188–194.
5. Ковальська І. В. Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англійських художніх текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / І. В. Ковальська. – Київ, 2001. – 19 с.
6. Козак Т. Б. Лексико-семантична група слів, які позначають колір у німецькій мові (діахронічне дослідження) : автореф. дис. ... канд. філ. наук. : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Т. Б. Козак. – Одеса, 2002. – 19 с.
7. Маленко О. О. До питання семантики кольорів / О. О. Маленко // Филологический анализ : теория, методика, практика. – К. ; Харьков ; Херсон, 1996. – Вып. 8. – С. 172–175.
8. Науменко О. В. Труднощі перекладу колоронімів (на матеріалі роману С. Моєма «Розмальована завіса») / О. В. Науменко // Спецпроект: анализ научных исследований : [мат. VII Научно-практической конференции (14–15 июня 2012 г.)] [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.confcontact.com/2012_06_14/fl7_naumenko.htm
9. Огуй О. Д. Світло- та кольоробачення давніх германців та латинський вплив на їх колірний менталітет / О. Д. Огуй // Наукові записки. – Вип. 89 (3). – Серія : Філологічні науки (мовознавство) : У 5 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – С. 10–15.
10. Пастушенко Т. В. Колірна номінація як елемент вторинної мовної картини світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04. «Германські мови» / Т. В. Пастушенко. – Київ, 1998. – 17 с.
11. Попова З. Д. Язык и национальная картина мира / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2007. – 61 с.
12. Пропп В. Я. Русская сказка (Собрание трудов В. Я. Проппа) / В. Я. Пропп ; [науч. ред., ком. Ю. С. Рассказова]. – М. : Лабиринт, 2000. – 416 с.

13. Чікало М. І. З історії назв кольорів в українській мові (XIV–XVIII століття) // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. – Львів, 1997. – Т. 234 : Праці філологічної секції. – С. 186–209.

14. Яковлева Е. С. Фрагменты русской языковой картины мира (модели пространства, времени и восприятия) / Е. С. Яковлева. – М. : Гнозис, 1994. – 344 с.

ДЖЕРЕЛА ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Märchen der Brüder Grimm. – München: Droemersch Verlagsgesellschaft Th. Knaur Nachf, 1996. – 360 S.

2. Marienkind : Brüder Grimm. Alle Märchen der Brüder Grimm [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.grimmstories.com/de/grimm_maerchen/marienkind